

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DIZERTAČNÍ PRÁCI Mgr. ELIŠKY KOZÁKOVÉ „ÚZEMNÍ DIFERENCIACE MIGRAČNÍCH PROCESŮ V ČESKÉ REPUBLICE“

Ve své dizertační práci se Eliška Kozáková zabývá analýzou vnitřní migrace na území České republiky v období 1991–2012. Autorka si ve své práci stanovila 3 cíle:

- 1) Identifikovat ukazatele, které se mohou podílet na migračních procesech v obcích České republiky.
- 2) Analyzovat prostorové vztahy vybraných ukazatelů vůči vnitřní migraci v České republice a zhodnotit přínos použitých metod na zkoumání vztahů migrace a vybraných ukazatelů.
- 3) Posoudit, do jaké míry se vybrané ukazatele podílí na vnitřní migraci obyvatelstva v obcích České republiky.

Téma dizertační práce považuji za aktuální, neboť z geodemografického hlediska je migrace významným procesem, který se podílí na formování prostorové organizace společnosti, především sídelní struktury a rozmístění obyvatelstva, a ovlivňuje také pohlavně věkovou, sociální, profesní a další důležité struktury obyvatel v území žijících. Aktuálnost zvoleného tématu dále zvyšuje skutečnost, že vnitřní migraci je ve srovnání s migrací mezinárodní věnováno podstatně méně prostoru nejen v české, ale i v zahraniční literatuře.

Předložená dizertační práce má 142 stran textu a 9 stran použité literatury a datových zdrojů, dalších 15 stran tvoří tabulkové a grafické přílohy. Je rozvržena do deseti logicky uspořádaných kapitol. V úvodní kapitole autorka uvádí čtenáře do problematiky vnitřní migrace v celosvětovém kontextu, vymezuje studovaný problém a stanovuje cíle své práce. Následující kapitola definuje základní používané pojmy, diskutuje vymezení vnitřní a vnější migraci u nás i v zahraničí a uvádí přehled literatury věnované faktorům, které formují migraci obyvatel. Třetí kapitola se věnuje metodologickým otázkám studia vnitřní migrace. Zároveň přináší popis v práci použitých datových zdrojů a metod (lineární regrese, prostorová explorační analýza dat a geograficky vážená regrese), s jejichž pomocí analyzuje vliv čtyř vybraných proměnných (počet dokončených bytů, počet pracovních míst, míra nezaměstnanosti a hustota zalidnění) na vnitřní migraci. Ve čtvrté kapitole se autorka zabývá vnitřní migrací v České republice v letech 1991 až 2012. Analyzuje přitom poměrně značné objemy dat, která názorně prezentuje formou tabulek a grafů. Náplní další, páté kapitoly je analýza vnitřní migrace na úrovni obcí České republiky v letech 1991, 2001 a 2010 na základě hodnot ukazatelů míry migračního přírůstku a indexu efektivnosti. Srovnání vývoje čtyř, na základě studia literatury vybraných proměnných, o nichž lze předpokládat, že ovlivňují vnitřní migraci na úrovni obcí České republiky, je obsahem šesté kapitoly. Další tři kapitoly, které představují jádro celé práce, přináší výsledky aplikace výše zmíněných metod.

Vzhledem k tomu, že se jedná o oponentský posudek, další část mého hodnocení bude zaměřena především na kritické připomínky, kterých smyslem je především upozornit na problematická místa předloženého textu:

- Doporučuji ve formulacích třech hlavních cílů práce nahradit nevhodné pojmy ukazatele/ukazatelů korektními pojmy faktory/faktorů. Na základě druhého hlavního cíle práce mi není vůbec jasné, zda se jedná o obsahovou nebo metodologickou práci.
- Proč při rozhodování, které proměnné budou vstupovat do následných analýz, se autorka rozhodla „pouze“ pro čtyři proměnné? Proč nevybrala faktory, za které existují data, a neprokázala jejich nevýznamnost sama, když se v literatuře objevují? Nemůžeme se oprávněně domnívat, že vliv některých faktorů na vnitřní migraci se může v čase měnit?
- Proč při rozhodování, zda některé faktory mohou být významné, neanalyzovala na základě většího počtu studií ze zahraničí?

- S volbou použitých statistických metod souhlasím s výjimkou faktu, že Eliška Kozáková nezařadila do spektra použitých metod vícenásobnou lineární regresi; já bych rozhodně uvítal analýzu závislosti vnitřní migrace na více proměnných v jednom modelu.
- Zkoumání existence prostorových závislostí prostřednictvím explorační prostorové analýzy je logický krok. V dané souvislosti bych však očekával, že její metody bude doktorandka aplikovat především na samotnou vnitřní migraci popsanou s pomocí migračního salda nebo migračního obratu, protože pro veškeré modely je klíčový prostorový vztah u závisle proměnné.
- Analytická část práce se mi jeví jakou soubor samoučelných výpočtů, a nikoliv jako systematické výpočty směřující k odhalení podstatných pravidelností a souvislostí vývoje sledovaného procesu. Analýzy na sebe nenavazují, a také není nikde uvedeno, co z které analýzy plyne pro analýzu následující. Výsledky jednotlivých analýz jsou popsány jen formálně, přičemž chybí jejich odpovídající interpretace.
- V dizertační práci bych také očekával stanovení pracovních hypotéz na základě studia literatury, jejich testování v průběhu analytických prací a rozbor jejich ověření v závěru dizertace. Ostatně celý závěr práce považuji za značně poddimenzovaný, protože autorka v něm nevyhodnotila naplnění cílů, které si v úvodu práce stanovila, a ani neuvádí, zda jsou její závěry ve shodě nebo v rozporu se závěry jiných studií.

Práce je zatížena celou řadou dalších nedostatků formální povahy. Ve stručnosti uvádím pouze nejvýznamnější:

- Především v teoretické části práce jsou nadužívány přímé citace, kterých je dle mého odhadu v celém textu téměř sto. Takový přístup k vědecké práci hraničí s plagiátorstvím: odstrašujícím příkladem je např. podkapitola 2.4.
- Neakceptovatelná je tvorba bibliografických záznamů v seznamu použité literatury v případě titulů, které jsou dostupné na internetu. U těchto položek autorka neuvádí zásadní a povinné informace typu článek, diplomová práce, příspěvek z konference, vydavatel apod. Celou informaci redukuje pouze na jméno autora/autorů, vročení, název práce a odkaz na www stránku.
- Nezanedbatelným problémem je také nižší formulační úroveň některých pasáží především v teoretické části práce, kde má čtenář na některých místech problémy s jednoznačným pochopením textu a myšlenek prezentovaných autorkou.
- V předloženém textu se objevují nešťastné formulace: např. na str. 22: ...Osoba, která změnila bydliště, se nazývá migrant. Tento pojem nemůžeme zaměňovat s migrací..., resp. častá frekvence nevhodného pojmu hustota obyvatelstva.

Na základě závažnosti výše uvedených kritických připomínek se domnívám, že obsah a zpracování předložené dizertační práce je podstatnou překážkou její úspěšné obhajoby. Mé negativní hodnocení však *a priori* neznamená, že by dizertační práce neměla po odpovídajícím přepracování naději na její obhájení.

Dizertační práci Mgr. Elišky Kozákové „Územní diferenciacie migračních procesů v České republice“ nedoporučuji k obhajobě.

30. 8. 2014

RNDr. Boris Burcin, Ph.D.